

Handlingsplan för friluftsliv i Västerås kommun

Innehåll

Handlingsplan för friluftsliv	3
Information och utveckling	5
Information.....	5
Utveckla områden	5
Bevarande och utveckling av tätortsnära natur	6
Friluftsliv för alla	7
Engagemang och samverkan.....	7
Friluftsliv och turism.....	8
Kunskap om friluftslivet.....	8
Ansvarsfördelning	9

Bilaga 1 Förarbete till Handlingsplan för friluftslivet

Handlingsplan för friluftsliv

År 2010 presenterade regeringen en proposition för framtidens friluftsliv. I denna poängteras vikten av att ha en bred inriktning för att stödja alla människors möjligheter att vistas i naturen och utöva friluftsliv. Alla ska ha möjlighet att få såväl naturupplevelser som välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö. Ett rikt friluftsliv har en positiv inverkan på folkhälsan och är därför något som alla bör ha möjlighet till. Att vistas i gröna miljöer medverkar till minskad stress och oro, sänkt blodtryck och bättre kondition och immunförsvar. Det är med andra ord något som bidrar till ökat välbefinnande.

Friluftsliv är ett brett område och det finns en rad olika friluftaktiviteter man kan ägna sig åt. Med friluftsliv avses i den här handlingsplanen liksom i förordningen om statsbidrag till friluftorganisationer vistelse utomhus i natur- och kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling.

Syftet med denna handlingsplan är att förbättra och utveckla möjligheterna till ett aktivt friluftsliv i naturen för västeråsare och turister i Västerås. Alla människor ska ha möjlighet att få naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö.

Inom Västerås kommun finns goda möjligheter att ägna sig åt friluftsliv. Ett av målen med den här handlingsplanen är att lyfta fram de möjligheter som finns för, i första hand västeråsarna, att hitta ut i naturen och att hitta aktiviteter att ägna sig åt. Områden som passar för friluftsliv kan finnas både nära och längre bort. Den tätortsnära naturen är mycket viktig eftersom den gör det möjligt för personer som av olika anledningar inte har så lätt att ta sig iväg längre sträckor, att ändå få uppleva friluftsliv. Närhet till grönområden ökar också möjligheterna att väcka intresse för naturen och för friluftsliv. Parker, skogar och grönområden hjälper också till att ge ett behagligt klimat och fungerar som dämpare för stoft och avgaser. Naturområden som ligger längre från tätorterna är också mycket viktiga eftersom de erbjuder större utmaningar och en möjlighet att komma ifrån stadens ljud och puls.

Övergripande för hela planen och alla målområden är den mycket viktiga folkhälsoaspekten. Friluftsliv handlar till stor del om välbefinnande som uppnås genom att vistas ute i natur- och kulturlandskap. I stadens folkhälsoprogram konstateras att förutsättningar för god folkhälsa varierar bland annat med ekonomiska faktorer och utbildningsfaktorer. Var man bor, vad man har för bakgrund och hur ens livssituation ser ut spelar stor roll för hur man mår. Att vistas utomhus och vara fysiskt aktiv ökar möjligheterna till välbefinnande och därför är det viktigt att tillgängligheten till natur och friluftsliv är hög oavsett var man bor och vem man är. Det är viktigt att det finns natur både i närområdet och på längre avstånd, som det är lätt att ta sig till och som det är lätt att röra sig i. Jämställdhetsperspektivet ska beaktas och följas gällande utbud, utveckling och prioritering av anläggningar och verksamheter.

Handlingsplanen för friluftsliv är en angelägenhet för hela staden. Planen ska genomföras under perioden 2013 – 2015, för att sedan ligga som en grund för fortsatt arbete inom friluftslivet i kommunen. För att detta ska vara möjligt behöver ytterligare personella resurser tillsättas förslagsvis genom en projektanställning för del av år 2013 och för åren 2014 – 2015.

Ansvar för arbetet med att genomföra uppsatta mål vilar på flera nämnder, då främst tekniska nämnden och kultur-, idrotts och fritidsnämnden, men även på Skultuna kommundelsnämnd,

fastighetsnämnden, barn- och ungdomsnämnden och utbildnings- och arbetsmarknadsnämnden.

En projektanställning föreslås bli placerad hos kultur-, idrotts- och fritidsförvaltningen, som då svarar för samordning av genomförandet av handlingsplanen.

Investeringar för fysiska åtgärder på områden och anläggningar, som till största delen faller på tekniska nämnden och kultur-, idrotts- och fritidsnämnden, hanteras och prioriteras inom respektive nämnds investeringsbudget för åren 2013 – 2015. Drift- och skötselkostnader för områden och anläggningar prioriteras inom respektive nämnds driftbudget.

Staden ansöker för varje år om bidrag från det statliga LONA-bidraget. LONA står för Lokala Naturvårdsprojekt. Avsikten är att med LONA-bidrag främst finansiera delar av en projektanställning, men även andra externa kostnader. Ansökan görs varje år till länsstyrelsen. Bidrag ges upp till 50 % av kostnaden för respektive projekt. Årligen fördelar Naturvårdsverket ca 50 milj. kr och Västmanland har haft ca 1,3 milj. kr att fördela under de senaste åren. Bidrag lämnas bl a till vård och förvaltning av natur och för informations-satsningar, naturskoleverksamhet, guidning och trycksaker.

Information och utveckling

Inom Västerås kommun finns vackra, spännande och artrika naturområden som passar bra för friluftsliv. Här finns till exempel naturreservat, vandringsleder, öppna landskap, skogslandskap, Mälaren med dess öar och Svartåns och Lillåns dalgångar.

Inom detta målområde finns mål som gäller information, utveckla områden och tätortsnära natur.

Information

Idag är det svårt att hitta information om naturområden i kommunen. Information om naturområden är knapphändig både på stadens hemsida, turistbyråns hemsida och hos länsstyrelsen. Det är svårt att få en uppfattning om hur olika områden ser ut, hur man tar sig dit och vad man kan göra där. Det handlar om människors möjlighet att hitta information om sitt närområde, information om utflyktsmål på längre avstånd och information om biologiskt intressanta biotoper.

Kopplingen mellan friluftsområden och kulturhistoriskt intressanta områden bör också tydliggöras för att ytterligare öka attraktionskraften i respektive område.

Allemansrätten

En viktig informationsaspekt är också att informera om allemansrätten. Detta bör göras både på hemsidan och ute på informationsskyltar. Allemansrätten är en grundförutsättning för dagens friluftsliv och det är viktigt att kunskapen om denna är väl spridd.

Mål

Information:

- Information om friluftsområden ska tas fram och tillgängliggöras på stadens hemsida, både i form av text och av en klickbar friluftskarta
- Informationen om friluftsområden ska spridas med hjälp av senaste lämpliga teknik och lösningar
- Information om allemansrätten ska ingå i ovanstående

Utveckla områden

De områden som finns idag i kommunen kan på många sätt utvecklas. För Björnö-Gäddeholm-Hässlösundet finns en utvecklingsplan framtagen med förslag på hur hela området kan utvecklas framöver som en helhet. Gäddeholm är ett kommunalt kulturresevat och i natur- och kulturmiljöplanen finns som mål att även Björnön ska bli ett kommunalt reservat framöver. Hela detta område har idag stor betydelse för friluftsliv och naturupplevelser. Ängsö och Asköviken är exempel på andra välbesökta områden som ytterligare skulle kunna utvecklas och tydliggöras för att fler människor ska hitta till dem.

Ytterligare något som kan utvecklas är kopplingen mellan friluftsliv och kulturhistoria. Som exempel kan nämnas Badelundaområdet som är både kulturhistoriskt mycket intressant och ett fint friluftsområde. Badelunda fornstig är ett bra exempel på en vandringsled där båda dessa aspekter förenas. Detta bör utvecklas generellt där det är möjligt.

Befintliga områden och leder behöver utvecklas där möjligheterna till exempelvis landstigning och rastplatser behöver ses över.

Mål

- Kriterier för naturområden ska tas fram så att det tydliggörs vilka värden som finns utifrån olika aspekter såsom friluftsliv, natur- och kulturvård
- Befintliga vandringsleder ska ses över och vid behov restaureras
- En ny bana för mountainbikecykling ska anläggas
- Rastplatser och landstigningsmöjligheter för kanotister på Västeråsfjärden ska utvecklas
- En paddelkarta för kommunens paddelvatten ska tas fram
- En översyn av friluftslivet vintertid ska genomföras

Bevarande och utveckling av tätortsnära natur

De tätortsnära naturområdena fyller en mycket viktig funktion i och med att de finns i många människors närhet. Inom Västerås kommun har åtta skogar pekats ut som stadsdelsskogar: Bäckbyskogen, Råbyskogen, Pettersbergsskogen, Vedboskogen, Rönnbyskogen, Rocklundaskogen, Malmabergsskogen och Mälarparken. Tillsammans med övriga grönområden utgör de oaser av fin natur med motionsspår, strövstigar, cykelvägar, möjlighet till lek och till organiserad verksamhet.

Stadsdelsskogarna och övrig tätortsnära natur bör skötas så att befintliga värden bevaras och utvecklas på ett sådant sätt att de tillgodoser människors behov av rekreation, friluftsliv och möjligheter till upplevelse. Det här kan betyda olika saker på olika platser utifrån hur områdena ser ut, vad de används till idag och vilka verksamheter som finns i närheten. På vissa håll kan grönområdet vara ett populärt strövområde för hundägare, andra ligger nära äldreboenden eller förskolor/skolor och i vissa är det tonåringarna som har hittat sig en ”fristad”. I flera av stadens grönområden rör sig också föreningar som till exempel orienteringsklubbar, friluftsfrämjandet och scouter med sin verksamhet.

Mål

- Grönstrukturplanen ska revideras med hänsyn tagen till behov hos olika verksamheter exempelvis förskolor, skolor och äldreboenden
- Stadsdelsskogarna och tätortsnära natur ska skötas för att bevara befintliga värden, samt för att tillgodose människors behov av rekreation, friluftsliv och möjligheter till upplevelser

Friluftsliv för alla

Alla människor ska ha möjlighet att ägna sig åt friluftsliv utifrån sina möjligheter. Här fyller förskolor och skolor en viktig funktion för att barn från tidig ålder ska få möta naturen utifrån sina förutsättningar. Naturskolan Asköviken möter idag skolbarn och förskolebarn från hela Västerås och utgör en viktig kunskaps- och inspirationskälla för både personal, barn, elever och föräldrar.

Det är också viktigt att tillgängligheten är så hög som möjligt utifrån olika områdens karaktär och beskaffenhet. En förutsättning för att kunna ta sig ut i naturen och ägna sig åt friluftsliv är dock att rätt information finns tillgänglig. Det är viktigt att på förhand veta hur man tar sig till ett område och hur man tar sig fram i området. Av informationen som finns måste det framgå om det är möjligt för till exempel barnvagnar, rullstolar och rollatorer att komma fram. Det måste också framgå om det finns parkeringsmöjligheter och toaletter eller andra serviceinrättningar. Informationen måste också finnas på sådant sätt att den är möjlig att ta till sig.

Förutom den stora betydelse som den tätortsnära naturen spelar när det gäller allas möjlighet att uppleva friluftsliv så kan också utveckling ske på andra sätt. Där det är möjligt bör tillgängligheten öka så att fler kan få del av naturupplevelser av olika slag.

Mål

- Inventera befintliga områden ur tillgänglighetsaspekten. Informationen ska sedan finnas på hemsidan och i den mobila applikationen
- Information ska finnas tillgänglig på olika sätt, exempelvis som lätt svenska, på andra språk, uppläst och som punktskrift
- Fågeltorn med hög tillgänglighetsfaktor ska färdigställas i Hässlösundet
- Vid översyn och utveckling av områden ska möjligheterna till ökad tillgänglighet tas i beaktande
- Aktiviteter med friluftsinriktning för barn och ungdom ska erbjudas på sommaren
- Naturskolan i Asköviken ska vara ett självklart besöksmål för alla skolor och förskolor i Västerås. Även nya besöksgrupper bör hitta hit, till exempel studerande på SFI.

Engagemang och samverkan

Det är betydelsefullt med en bra dialog mellan staden och medborgarna. Föreningslivet är här en viktig part som organiserar ett stort antal västeråsare inom en rad olika aktiviteter. Från föreningslivets sida efterlyser man ett närmare samarbete och en utökad dialog med kommunen vilket ska uppmuntras. Föreningarna bör göras delaktiga i större utsträckning än vad som är aktuellt idag när det gäller planering och utveckling inom friluftsområdet. Även privatpersoners synpunkter och erfarenheter bör tillvaratas i högre utsträckning.

Samverkan inom staden behöver också formaliseras kring friluftsförfrågorna.

Mål

- Ett friluftsråd ska bildas bestående av föreningsrepresentanter, privatpersoner, företag, politiker och tjänstemän
- Föreningar med friluftsinriktning ska bjudas in till regelbundna träffar för att diskutera den fortsatta utvecklingen av friluftslivet i Västerås kommun
- Föreningsmedverkan vid till exempel skötsel av rastplatser, leder och vindskydd ska utvecklas och initieras
- Det interna friluftslivsarbetet inom stadens organisation ska formaliseras

Friluftsliv och turism

De som turistar i Västerås är inte bara besökare utifrån utan även västeråsarna turistar i sin egen kommun. Idag är det svårt att hitta information om områden som är intressanta ur ett natur- och friluftslivsperspektiv. Det är också svårt att veta var man kan hyra utrustning och var det anordnas aktiviteter. För att underlätta både för besökare och invånare behöver natur- och friluftaktiviteter lyftas fram på ett tydligare sätt ur ett turistperspektiv.

Mål

- Friluftsområden och aktiviteter ska marknadsföras under egen rubrik på turistbyråns hemsida
- Arrangörer med friluftaktiviteter, uthyrning och friluftsturism ska finnas sökbara på turistbyråns hemsida

Kunskap om friluftslivet

För att kunna utveckla friluftslivet på ett bra sätt behövs kontinuerlig uppföljning och kunskapsinhämtning för att veta vad som är bra och vad som kan utvecklas.

Mål

- Antalet besökare ska årligen mätas på utvalda friluftsområden
- Västeråsarnas friluftsutövande ska mätas regelbundet
- Västeråsarnas nöjdhet med friluftsområden ska mätas regelbundet
- Statistik ska var könsuppdelad där så är möjligt
- Erfarenheter och synpunkter från föreningsliv och övriga västeråsare ska regelbundet samlas in

Ansvarsfördelning

Mål	Ansvarig förvaltning	Tidplan
Information:		
Information om friluftsområden ska tas fram och tillgängliggöras på stadens hemsida, både i form av text och av en klickbar friluftskarta	KIFF/TNS med stöd av länsstyrelsen	Klart 2015
Informationen om friluftsområden ska spridas med hjälp av senaste lämpliga teknik och lösningar	KIFF/TNS med stöd av länsstyrelsen	Klart 2015
Information om allemansrätten ska ingå i ovanstående	KIFF/TNS med stöd av länsstyrelsen	Klart 2015
Mål		
Utveckla områden:		
Kriterier för naturområden ska tas fram så att det tydliggörs vilka värden som finns utifrån olika aspekter såsom friluftsliv, natur- och kulturvård	TNS i samverkan med KIFF	2013
Befintliga vandringsleder ska ses över och vid behov restaureras	TNS	2013/14
En ny bana för mountainbikecykling ska anläggas	KIFF	2013/14
Rastplatser och landstigningsmöjligheter för kanotister på Västeråsfjärden ska utvecklas	TNS/KIFF	2015
En paddelkarta för kommunens paddelvatten ska tas fram	KIFF	2015
En översyn av friluftslivet vintertid ska genomföras	KIFF	2013
Mål		
Tätortsnära natur:		
Grönstrukturplanen ska revideras med hänsyn tagen till behov hos olika verksamheter, exempelvis förskolor, skolor och äldreboenden	SBK i samverkan med TNS	2015
Stadsdelsskogarna och tätortsnära natur ska skötas för att bevara befintliga värden, samt för att tillgodose människors behov av rekreation, friluftsliv och möjligheter till upplevelser	TNS	2015
Mål		
Friluftsliv för alla:		
Inventera befintliga områden ur tillgänglighetsaspekten. Informationen ska sedan finnas på hemsidan och i den mobila applikationen	TNS/KIFF/SBK	2015
Information ska finnas tillgänglig på olika sätt, exempelvis som lätt svenska, på andra språk, uppläst och som punktskrift	TNS/KIFF	2015
Fågeltorn med hög tillgänglighetsfaktor ska färdigställas i Hässlösundet	TNS	2013
Vid översyn och utveckling av områden ska möjligheterna till ökad tillgänglighet tas i beaktande	TNS/KIFF/SBK	löpande

Aktiviteter med friluftsinriktning för barn och ungdom ska erbjudas på sommaren	BUF	Löpande
Naturskolan i Asköviken ska vara ett självklart besöksmål för alla skolor och förskolor i Västerås Även nya besöksgrupper bör hitta hit, till exempel studerande på SFI.	Naturskolan	löpande
Mål Engagemang och samverkan:		
Ett friluftsråd ska bildas bestående av föreningsrepresentanter, privatpersoner, företag, politiker och tjänstemän	KIFF	2013
Föreningar med friluftsinriktning ska bjudas in till regelbundna träffar för att diskutera den fortsatta utvecklingen av friluftslivet i Västerås kommun	KIFF	löpande
Föreningsmedverkan vid till exempel skötsel av rastplatser, leder och vindskydd ska utvecklas och initieras	TNS/KIFF	2013
Det interna friluftslivsarbetet inom stadens organisation ska formaliseras	TNS/KIFF i samarbete med andra förvaltningar	2013
Mål Friluftliv och turism:		
Friluftsområden och aktiviteter ska marknadsföras under egen rubrik på turistbyråns hemsida	Västerås turistbyrå	2013/14
Arrangörer med friluftaktiviteter, uthyrning och friluftsturism ska finnas sökbara på turistbyråns hemsida	Västerås turistbyrå	2013/14
Mål Kunskap om friluftslivet:		
Antalet besökare ska årligen mätas på utvalda friluftsområden	KIFF	2013
Västeråsarnas friluftsutövande ska mätas regelbundet	KIFF	2013
Västeråsarnas nöjdhet med friluftsområden ska mätas regelbundet	KIFF	2013
Statistik ska var könsuppdelad där så är möjligt	KIFF	2013
Erfarenheter och synpunkter från föreningsliv och övriga västeråsare ska regelbundet samlas in	KIFF	2013